

POSTANOWIENIE

Dnia 9 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z powództwa M. Ż.
przeciwko K. Spółce Akcyjnej w T.
o odprawę pieniężną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 sierpnia 2023 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Tarnowie
z dnia 7 czerwca 2022 r., sygn. akt IV Pa 44/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od M. Ż. na rzecz K. Spółki Akcyjnej w T. kwotę 1350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy w Tarnowie w sprawie z powództwa M. Ż. przeciwko K. S.A. z siedzibą w T. o odprawę pieniężną, oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowie z dnia 21 października 2021 r., którym oddalono powództwo.

Powód wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając ten wyrok w całości. Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego oraz przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku przez

zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 11.400 zł oraz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego wedle norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego: 1) art. 10 ust. 1 w związku z art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1969 ze zm.; dalej: ustawa o zwolnieniach grupowych), przez jego błędne zastosowanie, wyrażające się w przyjęciu, iż rażące, albowiem trzykrotne obniżenie wynagrodzenia pracownika przewidziane w wypowiedzeniu warunków płacy, nie stanowi wyłącznej przyczyny rozwiązania stosunku pracy, w sytuacji gdy pracownik odmówił przyjęcia takich warunków, pracodawca nie wskazywał pracownikowi żadnych przyczyn wypowiedzenia umowy o pracę lub wypowiedzenia warunków płacy, a niezwłocznie przed wypowiedzeniem zawarł z pracownikiem kolejną umowę o pracę; 2) art. 5 k.c. w związku z art. 30 § 1 pkt. 2 k.p. oraz art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 44 k.p. oraz w związku z art. 300 k.p., wyrażające się w przyznaniu ochrony prawnej działaniu pracodawcy, które faktycznie pozwoliło mu na rozwiązanie umowy o pracę z pracownikiem bez konieczności stosowania przewidzianych normami Kodeksu pracy regulacji dotyczących rozwiązywania umowy o pracę, w zakresie konieczności wskazywania przyczyny wypowiedzenia, stosowania okresu wypowiedzenia oraz możliwości odwołania się przez pracownika od wypowiedzenia umowy o pracę dokonanego w sposób niezgodny z prawem.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na art. 398⁹ § 1 pkt. 1 i 2 k.p.c., jednocześnie jednakże wskazując, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz oczywista zasadność skargi kasacyjnej. W ocenie skarżącego istotne zagadnienia prawne obejmują kwestie: (-) dopuszczalności przyjmowania, że odmowa wyrażenia przez pracownika zgody na wypowiedzenie zmieniające warunki wynagrodzenia, przewidujące zmniejszenie dotychczasowego wynagrodzenia pracownika o 2/3 dotychczasowej wysokości, w sytuacji gdy dotychczasowa wysokość wynagrodzenia przewidziana została kolejną zawartą pomiędzy stronami umową o pracę zawartą z pracownikiem miesiąc wcześniej, w sytuacji gdy wypowiedzenie zmieniające nie zawierało wskazania przez pracodawcę żadnych przyczyn leżących po stronie pracownika, może być

traktowana jako „współprzyczyna” rozwiązania stosunku pracy dotycząca tego pracownika; (-) dopuszczalności wskazywania przez pracodawcę jako leżących po stronie pracownika przyczyn rozwiązania stosunku pracy, który ustał w wyniku braku wyrażenia przez tego pracownika zgody na wypowiedzenie zmieniające warunki wynagrodzenia, okoliczności, które nie zostały przez tego pracodawcę wskazane w treści oświadczenia o wypowiedzeniu warunków wynagrodzenia.

Ponadto zdaniem skarżącego w kontekście zawartych w skardze kasacyjnej zarzutów, złożony środek zaskarżenia uznać należy za oczywiście uzasadniony, z uwagi na oczywistą zasadność wyrażonych w skardze zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według spisu kosztów, który pozwany przedłożył w toku postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł w istocie na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., sygn. II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne" (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty

wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC z 2006 r. nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z uwagi na to, że skarżący jako przyczynę uzasadniającą przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał występowanie istotnego zagadnienia prawnego i oczywistą zasadność skargi, stwierdzić należy, że zapatrywania te wzajemnie się wykluczają. Nie można bowiem równocześnie twierdzić, że rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku było efektem oczywistego naruszenia przepisów rozumianego jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji, oraz sugerować, iż prawo to wymaga wykładni w ramach istotnego zagadnienia prawnego, które występuje wszakże tylko wtedy, gdy stosowanie konkretnych przepisów budzi poważne wątpliwości.

Zauważyć jednakże można, iż pojęcie "przyczyny niedotyczące pracownika" w kontekście przepisów ustawy o zwolnieniach grupowych ma utrwalone rozumienie w orzecznictwie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia

2022 r., I PSKP 58/21, LEX nr 3340987). Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że przyczyny niedotyczące pracownika to wszelkie okoliczności niezwiązane z cechami psychofizycznymi pracownika i sposobem wywiązywania się przez niego z obowiązków pracowniczych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 10 marca 2016 r., III PK 81/15, OSNP 2017 nr 10, poz. 124; z 14 grudnia 2016 r., II PK 281/15, LEX nr 2200601; z 10 października 2019 r., I PK 196/18, OSNP 2020 nr 9, poz. 92). Prawo do odprawy pieniężnej, o którym mowa w art. 8 ustawy, przysługuje w razie rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy i niedotyczących żadnej ze stron (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 24 marca 2011 r., I PK 185/10, LEX nr 1119478; z 6 lipca 2011 r., II PK 51/11, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 219; z 3 sierpnia 2012 r., I PK 61/12, OSNP 2013 nr 17-18, poz. 199).

Ponadto Sąd Najwyższy w odniesieniu do zwolnienia indywidualnego wyjaśniał, jakie znaczenie ma odmowa przyjęcia przez pracownika zaproponowanych w wypowiedzeniu zmieniającym nowych warunków zatrudnienia, skutkująca rozwiązaniem umowy o pracę w kontekście zwrotu "wyłącznie przyczyną". W wyroku z dnia 9 listopada 1990 r., I PR 335/90 (OSP 1991 Nr 9, poz. 212), jeszcze na gruncie dawnej ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 112, poz. 980 z późn. zm.), Sąd Najwyższy stwierdził, że okoliczność, iż rozwiązanie stosunku pracy następuje w trybie wypowiedzenia zmieniającego, a nie w drodze wypowiedzenia definitywnego, ma jedynie znaczenie dla oceny, czy przyczyny z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy stanowią wyłączny powód uzasadniający rozwiązanie stosunku pracy. Jeżeli bowiem pracownikowi zaproponowano odpowiednią pracę, to odmowa jej przyjęcia może być w pewnym wypadku potraktowana, jako współprzyczyna rozwiązania stosunku pracy. Będzie tak wtedy, gdy z uwagi na interes pracownika i zakładu pracy oraz rodzaj i charakter zaproponowanej pracy w zasadzie można oczekiwać, iż pracownik powinien przyjąć zaoferowane mu nowe warunki. Oznacza to, że odmowa przyjęcia nowych warunków pracy noszących znamiona sztykany, jak i nieprzyjęcie warunków, wyraźnie z jakiegoś powodu niedogodnych dla pracownika

nie stoi na przeszkodzie uznaniu, że przyczyny rozwiązania stosunku pracy leżą wyłącznie po stronie zakładu pracy. Pogląd ten wyrażany został przez Sąd Najwyższy również w późniejszych orzeczeniach: w wyroku z dnia 7 lipca 2000 r., I PKN 728/99 (OSNAPiUS 2002 nr 2, poz. 40), z dnia 16 listopada 2000 r., I PKN 79/00 (OSNAPiUS 2002 nr 10, poz. 240) z dnia 4 lipca 2001 r., I PKN 521/00 (OSNP 2003 nr 10, poz. 244); z dnia 9 stycznia 2020 r., I PK 199/18, LEX nr 3220963).

W orzecznictwie zwraca się też uwagę na to, że rozwiązanie umowy o pracę przez złożenie oświadczenia o jej wypowiedzeniu (art. 30 § 1 pkt 2 k.p.) różni się od wypowiedzenia zmieniającego, które jest czynnością prawną o zamiarze złożonym (art. 42 § 2 i 3 k.p.) (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2021 r., III PSK 42/21, LEX nr 3149828). Jego głównym celem jest bowiem przeobrażenie dotychczasowego stosunku pracy, a celem wtórnym - jego rozwiązanie w sytuacji, gdyby pracownik nie wyraził zgody na zmianę. Wystąpienie skutku rozwiązującego wypowiedzenia warunków pracy i płacy uzależnione jest zatem od woli obydwu stron tego stosunku. Skoro więc, jak wynika z treści art. 42 § 1-3 k.p., celem wypowiedzenia zmieniającego jest zmiana warunków pracy lub płacy dla dalszej kontynuacji zatrudnienia, a rozwiązanie stosunku pracy jest tylko ewentualnym skutkiem nieprzyjęcia przez pracownika proponowanych warunków, to nie można zakładać, że każde wypowiedzenie zmieniające, które napotka na odmowę pracownika, jest równoznaczne z rozwiązaniem stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy. Konieczne jest dokonanie oceny, czy w danym stanie faktycznym zmierza ono, zgodnie z naturą tej czynności, do kontynuacji stosunku pracy, a jedynie odmowa przyjęcia warunków przez pracownika zaoferowanych warunków pracy i płacy powoduje rozwiązanie tego stosunku, czy też treść i okoliczność złożenia propozycji nowych warunków uzasadniają twierdzenie, że celem pracodawcy było zwolnienie pracownika.

Dodatkowo odnosząc się do argumentacji skarżącego spostrzec można, że art. 30 § 4 k.p., wprowadzający obowiązek wskazania w oświadczeniu pracodawcy o wypowiedzeniu umowy o pracę zawartej na czas określony przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie, zmieniony został przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia

9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 641) dopiero z dniem 26 kwietnia 2023 r.

Zgodnie z ustaleniami faktycznymi w sprawie rozwiązanie umowy o pracę łączącej strony, na skutek odmowy przyjęcia przez powoda warunków płacy zaproponowanych mu w wypowiedzeniu zmieniającym, nastąpiło z przyczyn leżących po jego stronie. Wypowiedzenie zmieniające było następstwem dostosowania sytuacji płacowej powoda do wyników jego pracy. Sądy obu instancji stwierdziły, że w świetle wyników finansowych pozwanej, tak duża redukcja wynagrodzenia powoda była uzasadniona. W zaskarżonym uzasadnieniu wskazano też, że powód nie wykazał, aby przyczyną wypowiedzenia zmieniającego były generowane przez pracodawcę straty finansowe, na powstanie których nie miał wpływu. Ponadto w sprawie ustalono, że ograniczając dotychczasowe zasadnicze wynagrodzenie powoda, strona pozwana chciała wprowadzić dodatkową gratyfikację powiązaną z wynikami sprzedaży.

Natomiast w odniesieniu do drugiej z powoływanych przez skarżącego przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, kierując się rozważaniami dokonanymi powyżej, stwierdzić należy, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. z uwagi na brak wskazania przepisu, którego naruszenie miałyby postać naruszenia „kwalifikowanego”, „widocznego na pierwszy rzut oka”. Nie jest też wystraczające zastąpienie wyводу prawnego w uzasadnieniu wniosku samym tylko stwierdzeniem o oczywistej zasadności „wyrażonych w skardze zarzutów i sformułowanych w jej treści wniosków kasacyjnych”. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie powołuje bowiem przepisów prawa, które zostały jego zdaniem w ewidentny sposób naruszone i w naruszeniu których upatruje on oczywistej zasadności skargi. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W ramach oceny, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest rzeczą Sądu Najwyższego doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych

argumentacji mającej wykazać występowanie deklaruwanej we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przesłanki przedsądu, ponieważ na tym etapie postępowania podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie nie podlegają jeszcze badaniu (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przedsądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Podstawy kasacyjne stanowią zaś odrębny od przesłanek przedsądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przedsądu. Innymi słowy, podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

(G.Z.)

[ms]